

UZASADNIENIE

rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy

Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1121), który stanowi, że:

Warunki korzystania z wód regionu wodnego oraz warunki korzystania z wód zlewni ustala, w drodze aktu prawa miejscowego, dyrektor regionalnego zarządu, po ich uzgodnieniu z Prezesem Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, kierując się ustaleniami planu, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1a.

Sporządzenie warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy spowodowane jest wystąpieniem przesłanek, o których mowa w art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Zgodnie bowiem z ustaleniami *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, stanowiącego aktualizację dotychczasowego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, który stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967), zlewnia Wieprzy została wskazana jako obszar, dla którego konieczne jest określenie szczególnych zasad ochrony zasobów wodnych, a zwłaszcza ich ilości i jakości, w celu osiągnięcia dobrego stanu wód.

Działając na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne oraz kierując się art. 120 ust. 2 tej ustawy, Dyrektor RZGW w Szczecinie w dniu 22 maja 2017 r. wydał obwieszczenie o przystąpieniu do sporządzenia projektu warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy. Tym samym Dyrektor RZGW w Szczecinie poinformował o możliwości składania przez wszystkie zainteresowane strony uwag i wniosków, w terminie do 12 czerwca 2017 r. W wyniku przeprowadzonych na tym etapie konsultacji społecznych, do RZGW w Szczecinie nie wpłynęły żadne uwagi.

Przy ustalaniu warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy, Dyrektor RZGW w Szczecinie, zgodnie z przepisami art. 116 ust. 2 i 115 ust. 2 ustawy Prawo wodne, uwzględnił ustalenia planów zagospodarowania przestrzennego oraz ustalenia zawarte w dokumentacjach hydrogeologicznych dotyczących w szczególności ustalenia zasobów wód podziemnych oraz określenia warunków hydrogeologicznych w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych. Dodatkowo dla potrzeb sformułowania szczegółowych wymagań, priorytetów i ograniczeń w korzystaniu z wód analizie poddano szereg krajowych i regionalnych planów i programów dotyczących bezpośrednio lub pośrednio gospodarowania wodami oraz wykorzystano wyniki analiz i opracowań merytorycznych z zakresu gospodarki wodnej.

Zgodnie z art. 46 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* – UOOŚ (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405), opracowany projekt rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy wymagał przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, którego pierwszym krokiem było sporządzenie projektu prognozy oddziaływania tego dokumentu na środowisko.

Zakres prognozy określa art. 51 ust. 2 UOOŚ. Zgodnie z art. 53 tejże ustawy zakres i stopień szczegółowości prognozy został również uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RDOŚ) w Gdańsku w porozumieniu z RDOŚ w Szczecinie oraz Pomorskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Gdańsku (PPWIS w Gdańsku) w porozumieniu Zachodniopomorskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Szczecinie (ZPWIS w Szczecinie).

Oba projekty dokumentów zostały następnie poddane, zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 opiniowaniu przez właściwe organy (RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Szczecinie, PPWIS, ZPWIS) oraz konsultacjom społecznym. Proces konsultacji społecznych rozpoczął się wydaniem przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie w dniu 1 sierpnia 2017 r., stosownego obwieszczenia. Zgłaszanie uwag i wniosków do opracowanych dokumentów było możliwe przez 21 dni od daty zamieszczenia obu projektów na stronie internetowej RZGW w Szczecinie. Na obszarze zlewni Wieprzy zorganizowano i przeprowadzono trzy spotkania konsultacyjne w ramach zapewnienia udziału społeczeństwa w tym postępowaniu. W toku konsultacji społecznych zgłoszono 11 uwag do projektu rozporządzenia (były to uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych).

Uzyskano także opinie właściwych organów odnośnie opracowanych projektów: prognozy oddziaływania i warunków. Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie wnieśli uwag do tych dokumentów, natomiast Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku przekazał 2 uwagi otrzymane od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie jednocześnie wydając pozytywną opinię w sprawie przedmiotowych dokumentów.

Po zakończeniu konsultacji opracowano tabelę rozbieżności, w której zestawiono wszystkie uwagi i wnioski oraz rozpatrzono je pod kątem zasadności uwzględnienia oraz sposobu i zakresu ich uwzględnienia w projekcie warunków korzystania z wód. Spośród wniesionych 13 uwag (łącznie w toku konsultacji i w opinii RDOŚ): 12 uwag wyjaśniono, 1 uwaga nie została uwzględniona. Zarówno uzasadnienie nieuwzględnienia uwagi jak i wyjaśnienia zostały zawarte w przedmiotowej tabeli rozbieżności. Żadna ze zgłoszonych uwag nie przełożyła się na zmiany zapisów przedmiotowego rozporządzenia.

Zgodnie z art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, projekt niniejszego rozporządzenia został uzgodniony z Prezesem Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2015 r. poz. 525, z późn. zm.) projekt niniejszego

rozporządzenia został uzgodniony z Wojewodą Pomorskim i Wojewodą Zachodniopomorskim.

Stosownie do art. 115 w związku z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, wkw zlewni Wieprzy określają:

- szczegółowe wymagania w zakresie stanu wód wynikające z ustalonych celów środowiskowych,
- priorytety w zaspokajaniu potrzeb wodnych w zlewni,
- ograniczenia w korzystaniu z wód na obszarze zlewni lub jej części niezbędne do osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych.

Szczegółowe uzasadnienie treści rozporządzenia przedstawia się następująco:

1. Uzasadnienie dotyczące szczegółowych wymagań w zakresie stanu wód zlewni Wieprzy, wynikające z ustalonych celów środowiskowych (§ 2)

Utrzymanie dobrego stanu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 10, które stanowi cel środowiskowy wyznaczony dla tej JCWPd, wymaga utrzymania dobrego stanu chemicznego użytkowych poziomów wodonośnych piętra czwartorzędowego poprzez niedopuszczanie do ascenzji zasolonych wód wgłębnych z piętra neogeńskiego i kredowego.

Strukturę hydrogeologiczną systemu wodonośnego zlewni Wieprzy tworzy zróżnicowany przestrzennie układ warstw przepuszczalnych, słaboprzepuszczalnych i półprzepuszczalnych w utworach czwartorzędowych, mioceńskich, oligoceńskich i górnokredowych.

Podstawowymi poziomami wodonośnymi, powszechnie wykorzystywanymi do zaopatrzenia w wodę na większości obszaru zlewni Wieprzy i Przymorza, są poziomy czwartorzędowe.

Wody podziemne piętra czwartorzędowego w poziomie gruntowym, międzyglinowym górnym i międzyglinowym środkowym charakteryzuje naturalnie dobra jakość, wyrażająca się m.in. niską zawartością jonu chlorkowego: od 5 do 30 mg Cl/dm³, najczęściej od 10 do 20 mg Cl/dm³. Podwyższona zawartość chlorków – powyżej 140 mg Cl/dm³ – występuje lokalnie w rejonach skoncentrowanej, intensywnej eksploatacji wód z poziomu międzyglinowego środkowego i jest związana z ascenzją wód zasolonych podłoża. Ma to miejsce w północnej części zlewni Wieprzy, m.in. w okolicach Darłówka, gdzie wody podziemne poziomu mioceńskiego charakteryzuje wysoka zawartość chlorków pochodzenia neogenicznego (360 mg Cl/dm³). Wody podziemne piętra kredowego w rejonie Darłowa i Moźdzanowa charakteryzuje jeszcze wyższe zasolenie (do 390 mg Cl/dm³).

W wyniku ascenzyjnego kontaktu z wodami poziomu mioceńskiego, w północnej części zlewni oraz lokalnie w jej pozostałym obszarze, w wodach poziomu międzyglinowego środkowego lokalnie stwierdzana jest również wysoka barwa 20-50 mg Pt/dm³.

Zapobieganie ascenzji zasolonych wód wgłębnych do użytkowych poziomów piętra czwartorzędowego jest więc wymogiem zasadniczym dla utrzymania dobrego stanu zarówno ilościowego jak i chemicznego wód podziemnych jednolitej części JCWPd nr 10.

2. *Uzasadnienie dotyczące określenia priorytetów w zaspokajaniu potrzeb wodnych w zlewni Wieprzy (§ 3)*

O przyjętej hierarchii użytkowania zasobów wodnych zdecydowały konsekwencje społeczno-ekonomiczne niedostarczenia wody, względy ekologiczne oraz ocena możliwości wykorzystania wody przez kolejnych użytkowników. Wymóg zapewnienia przepływu nienaruszalnego stanowi wymaganie w zakresie stanu wód, wynikające z ustalonych celów środowiskowych dla jednolitych części wód i tym samym jest nadrzędne w stosunku do wszystkich rodzajów korzystania z wód zlewni Wieprzy.

W zlewni Wieprzy przyjęto wspólną hierarchię użytkowania wód w odniesieniu do zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

Proponując w niniejszym rozporządzeniu hierarchię zaspokajania potrzeb wodnych w zlewni Wieprzy przyjęto założenie, że:

- zaopatrzenie ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na cele socjalno - bytowe,
- zaspokojenie potrzeb produkcji artykułów żywnościowych lub farmaceutycznych,

stanowią realizację zadań o charakterze nadrzędnego interesu społecznego i dlatego zostały umieszczone w hierarchii na pierwszych dwóch miejscach. Przyznanie najwyższych miejsc w hierarchii użytkownikom wymagającym wody wysokiej jakości jest zgodne z wymogami art. 32 ustawy Prawo wodne, który wskazuje, że wody podziemne powinny być wykorzystywane przede wszystkim do zaopatrzenia w wodę ludności oraz dla przemysłu spożywczego i farmaceutycznego.

Na kolejnej pozycji umieszczono ekosystemy wodne i od wód zależne ze względu na fakt, iż zasoby wodne są czynnikiem niezbędnym do istnienia ekosystemów, a ich brak oznacza ich stopniowe zanikanie. W zlewni Wieprzy występuje szereg obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000, dla których utrzymanie właściwych stosunków wodnych stanowi podstawowy warunek ich właściwego funkcjonowania.

Następne pozycje w hierarchii przyznano kolejno:

- na potrzeby przemysłu. W zlewni Wieprzy liczba tego typu użytkowników jest niewielka, niewielkie są również ich potrzeby wodne; zaopatrzenie w wodę tych użytkowników odbywa się zarówno z zasobów wód powierzchniowych jak i podziemnych. Użytkownicy przemysłowi nie stanowią istotnego ograniczenia w korzystaniu z wód dla innych użytkowników – sumaryczne zapotrzebowanie wody dla 8 zakładów przemysłowych (głównie gorzelni) nie przekracza $0,1 \text{ m}^3/\text{s}$;
- na potrzeby chowu i hodowli zwierząt, w tym stawów pstrągowych i karpowych będących najważniejszymi i najliczniejszymi użytkownikami wód w zlewni Wieprzy. W zlewni Wieprzy zidentyfikowano 69 ujęć dla stawów pstrągowych, w tym 11 ujęć o potrzebach większych niż $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$ zlokalizowanych głównie wzdłuż rzeki Grabowej (8 stawów), na Bagienicy (1 staw) i na Wieprzy (2 stawy). Stawy pstrągowe korzystają z wód w sposób zwrotny, stanowią więc konkurencję tylko dla użytkowników korzystających z wód na odcinku cieku pomiędzy poborem i zrzutem stawu pstrągowego. W zlewni zlokalizowanych jest 13 ujęć dla stawów karpowych, w tym 4 o potrzebach większych od $0,025 \text{ m}^3/\text{s}$, największy obiekt znajduje się na Świerzyńce ($0,11 \text{ m}^3/\text{s}$) – pobory wód dla stawów karpowych mają charakter bezzwrotny (rozdzielone okresy poboru i zrzutu);

- na potrzeby upraw rolnych i leśnych. W zlewni Wieprzy zidentyfikowano 10 obiektów nawadniających, w tym 4 do nawodnień użytków rolnych o potrzebach większych niż 0,5 m³/s (od 0,15 do 1,5 m³/s) oraz 6 do nawodnień szkółek leśnych o poborach nieprzekraczających 0,025 m³/s – pobory do nawodnień mają charakter poborów bezzwrotnych;
- na potrzeby energetyki wodnej. W zlewni Wieprzy zidentyfikowano 12 czynnych małych elektrowni wodnych (MEW), w tym 4 o przepustowości powyżej 10 m³/s (3 na Wieprzy i 1 na Kanale Miejskim); 3 MEW o przepustowości od 2 do 5 m³/s zlokalizowane są na Studnicy, po jednej na Grabowej i Pokrzywnej. Są to użytkownicy pracujący w trybie przepływowym wykorzystujący zdecydowanie największe ilości wód;
- na potrzeby związane z turystyką, sportem i rekreacją. Z uwagi na położenie geograficzne sektor ten pełni szczególną rolę aktywizującą wzrost ekonomiczny i rozwój społeczny obszaru zlewni. Z wojewódzkich i powiatowych dokumentów planistycznych wynika, że rozwój turystyki jest istotnym kierunkiem działań w obszarze obejmującym zlewnię Wieprzy.

Wskazane dla zlewni Wieprzy priorytety w zaspokajaniu potrzeb wodnych będą obowiązywały w przypadku, gdy wystąpi jednoczesne zapotrzebowanie na wykorzystanie na różne cele tych samych zasobów dyspozycyjnych, z wyłączeniem sytuacji określonych w przepisie art. 123 ust. 1a ustawy Prawo wodne.

3. Uzasadnienie dotyczące ograniczeń w korzystaniu z wód na obszarze zlewni Wieprzy lub jego części albo dla wskazanych jednolitych części wód niezbędnych dla osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych

3.1. Ograniczenia w zakresie poborów wód powierzchniowych (§ 4)

W § 4 wprowadzono ograniczenia związane z wydawaniem nowych decyzji administracyjnych uprawniających do poborów wody.

Zgodnie z § 4 ust.1: „*Pobór wód w jednolitych częściach wód powierzchniowych, których wykaz stanowi załącznik nr 3 do rozporządzenia oraz w ciekach naturalnych i urządzeniach wodnych będących dopływami tych jednolitych części wód, przy którym całość pobranej wody nie zostaje jednocześnie odprowadzona do tego samego zasobu, z którego nastąpił pobór jest niedopuszczalny*”.

Zgodnie z ust. 2 ograniczenie, o którym mowa w ust. 1 nie dotyczy użytkowników:

- 1) którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia posiadali ważne pozwolenie wodnoprawne na pobór wód, o którym mowa w ust. 1 albo pozwolenie zintegrowane obejmujące taki pobór, jeśli nie zwiększą tego poboru;*
- 2) na których wniosek przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zostało wszczęte postępowanie o wydanie pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód, o którym mowa w ust. 1 albo pozwolenie zintegrowane obejmujące taki pobór, jeśli nie zwiększą tego poboru.*

Ograniczenie to nie dotyczy również sytuacji (ust. 3), w których korzystanie z wód, o którym mowa w ust. 1 nie powoduje negatywnego oddziaływania na stopień zapewnienia przepływu

nienaruszalnego czyli sytuacji, w których gwarancja czasowa realizacji przepływu nienaruszalnego będzie większa niż 95% - ust. 4.

W załączniku nr 3 do rozporządzenia zestawiono JCWP, dla których na podstawie wyników bilansu wodnogospodarczego, stwierdzono problemy z zapewnieniem przepływów nienaruszalnych (gwarancja zapewnienia przepływu nienaruszalnego mniejsza niż 95%).

W ramach prac przygotowawczych do opracowania rozporządzenia w sprawie warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy wykonano symulacyjny model zlewni Wieprzy oraz przeprowadzono, przy jego użyciu, obliczenia bilansu wodnogospodarczego, obejmujące statyczny bilans ilościowy wód podziemnych, dynamiczny bilans ilościowy wód powierzchniowych oraz statyczny bilans jakościowy wód powierzchniowych.

Ograniczenie poborów, przy których całość pobranej wody nie zostaje jednocześnie odprowadzona do tego samego zasobu, (dalej: poborów bezzwrotnych) wód powierzchniowych (§ 4) sformułowano na podstawie wyników ilościowego bilansu wód powierzchniowych, w którym zasoby wodne odwzorowywane były 23-letnim ciągiem przepływów średnich 10-dniowych (dane IMGW dla 7 wodowskazów z okresu 1991-2013), przepływy nienaruszalne we wszystkich przekrojach bilansowych obliczane były zgodnie z metodą opisaną w rozporządzeniu nr 3/2014 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, a potrzeby wodne użytkowników (ujęcia przemysłowe, stawy pstrągowe, stawy karpiove, nawodnienia oraz małe elektrownie wodne) przyjmowane były na poziomie wynikającym z obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych.

Analiza wyników obliczeń bilansowych wskazuje, że w niektórych jednolitych częściach wód powierzchniowych rzecznych (JCWP) w zlewni Wieprzy występowały problemy z zapewnieniem przepływów nienaruszalnych. W ocenie stopnia spełnienia minimalnych wymagań ekosystemów wodnych przyjęto, że gwarancje czasowe (Gt) zapewnienia przepływu nienaruszalnego mniejsze od 95% świadczą o znaczącym zakłóceniu naturalnego reżimu hydrologicznego cieku i wynikającej stąd konieczności ograniczania bezzwrotnych poborów. Gwarancja 95% oznacza, że w rozpatrywanym wieloleciu 1991-2013, obejmującym 828 10-dniowych przedziałów czasowych, w 41 przedziałach (przez około 14 miesięcy) przepływ nienaruszalny nie był zapewniony. Wykaz takich JCWP zamieszczono w załączniku nr 3 do analizowanego rozporządzenia. W wymienionych JCWP, zapisem w § 4, wprowadzono ograniczenie możliwości lokowania nowych poborów bezzwrotnych (użytkowników, którzy częściowo lub całkowicie zużywają pobraną wodę, np. przemysł, nawodnienia).

Podstawową funkcją zapisów zawartych w § 4 jest zabezpieczenie przed nadmierną eksploatacją zasobów wód powierzchniowych, która mogłaby być powodem degradacji ekosystemów wodnych i od wody zależnych.

Omawiane zapisy § 4 nie ograniczają możliwości lokowania tzw. poborów zwrotnych (np. stawy pstrągowe, MEW). Ponadto, dopuszczono możliwość poboru bezzwrotnego pod warunkiem udokumentowania, że nie obniży on stopnia zapewnienia przepływu nienaruszalnego. Zapis ten umożliwia korzystanie z wód przez nowych użytkowników, którzy pobierają wodę okresowo (np. przemysł kampanijny, napełnianie stawów karpiowych), a pobory odbywają się w okresach roku, w których występują nadwyżki zasobów wodnych (zasoby dyspozycyjne bezzwrotne).

3.2. Ograniczenia w zakresie poborów wód podziemnych (§ 5)

W §5 stwierdzono, że: „*Na obszarze miasta Darłowo niedopuszczalne jest wykonywanie ujęć wód podziemnych*”. Wprowadzenie tego ograniczenia wynika z przeprowadzonych analiz dokumentacji hydrogeologicznej oraz wyników przeprowadzonego bilansu wodnogospodarczego wód podziemnych. Ograniczenie to ma na celu zapobieżenie zanieczyszczeniu wód podziemnych użytkowych poziomów wodonośnych w wyniku ascenzji wód słonych z wgłębnych poziomów wodonośnych piętra miocenijskiego i górnokredowego.

W gminie miejskiej Darłowo istnieje wysoka koncentracja poboru wód podziemnych. Według aktualnego stanu zagospodarowania wód podziemnych, średnioroczny pobór dopuszczalny pozwoleniami wodnoprawnymi z ujęć zlokalizowanych w obszarze miasta wynosi $UP=4\,371,13\text{ m}^3/\text{d}$, co stanowi 84,3% poboru dopuszczalnego ze wszystkich ujęć zlokalizowanych w rejonie bilansowym B1 – Przymorze Wieprzy o powierzchni $120,5\text{ km}^2$, zaś średnioroczny pobór rzeczywisty UR z tych ujęć w latach 2012-2013 ($UR=2\,757,07\div 2\,840,39\text{ m}^3/\text{d}$) stanowił $86,2\div 87,4\%$ poboru rzeczywistego UR ze wszystkich ujęć zlokalizowanych w rejonie bilansowym B1 ($UR=3\,288\div 3\,365\text{ m}^3/\text{dobę}$). Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych rejonu bilansowego B1 ustalono w wysokości $15\,327\text{ m}^3/\text{dobę}$ (*Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby wód podziemnych zlewni Wieprzy z Przymorzem - Hydroconsult Poznań 1996*). Rejon bilansowy B1 – Przymorze Wieprzy obejmuje tereny należące do gminy Darłowo, gminy miejskiej Darłowo i gminy Postomino.

Warunki hydrogeologiczne panujące w rejonie miasta Darłowo zostały rozpoznane w ramach dokumentowania systemu wodonośnego zlewni Wieprzy z przyległym Przymorzem (*Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby wód podziemnych zlewni Wieprzy z Przymorzem - Hydroconsult Poznań 1996*). W dokumentacji tej zidentyfikowano w strefie Przymorza w czwartorzędowym piętrze wodonośnym – obejmującym główny użytkowy poziom wodonośny – występowanie wysokich zawartości jonu chlorkowego (ponad $140\text{ mg Cl}/\text{dm}^3$), pochodzącego z ascenzyjnego napływu wód słonych (do $270\div 360\text{ mg Cl}/\text{dm}^3$) z niżej leżących poziomów wodonośnych w piaszczysto-żwirowych utworach miocenu oraz w szczelinowych marglach i wapieniach kredy górnej. Napływ zasolonych wód wgłębnych jest tu spowodowany obniżeniem piezometrycznego zwierciadła wód podziemnych piętra czwartorzędowego w obrębie lejów depresji intensywnie eksploatowanych ujęć.

W warunkach planowanego wzrostu poboru z istniejących ujęć, wykonywanie nowych ujęć wód podziemnych w obrębie miasta Darłowo spowoduje istotne pogłębienie i poszerzenie leja depresji w czwartorzędowym użytkowym poziomie wodonośnym. Skutkiem rozwoju leja depresji będzie wystąpienie takiego gradientu ciśnień w profilu pionowym systemu wodonośnego, który umożliwi uruchomienie procesu ascenzji zasolonych wód wgłębnych do piętra czwartorzędowego. Kolejnym efektem rozwoju regionalnego leja depresji będzie obniżenie zwierciadła dynamicznego w studniach wszystkich ujęć na terenie miasta i pogorszenie hydraulicznych warunków ich eksploatacji.

Wprowadzenie powyższego zapisu rozporządzenia ma na celu zapobieżenie występowaniu wyżej omówionych zagrożeń dla jakości wód i pracy studni w istniejących ujęciach komunalnych miasta Darłowa.

3.3. Ograniczenia w zakresie wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi (§ 6-8)

W § 8 rozporządzenia nr 3/2014 Dyrektora RZGW w Szczecinie z dnia 3 czerwca 2014 roku w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego zdefiniowano warunki, jakie należy spełnić wprowadzając ścieki do wód płynących, warunki te uzależniono od stanu wód odbiornika – w ust. 1 dla wód o stanie co najmniej dobrym, w ust. 2 dla wód o stanie poniżej dobrego. Zapisy te mają na celu zapobieganie przypadkom zanieczyszczenia i pogarszania stanu wód. Ograniczają one skalę oddziaływania zrzutów ścieków poprzez możliwość narzucenia na jakość odprowadzanych ścieków wymagań wyższych niż wynikające z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 roku w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800).

W § 6 w ust. 1 niniejszego rozporządzenia wprowadzono dodatkowe ograniczenie dla obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych, tj.: *„Wprowadzanie do jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych: Grabowa do Wielinki oraz Grabowa od Wielinki do dopływu z polderu Rusko-Darłowo lub do cieków naturalnych lub urządzeń wodnych będących bezpośrednimi dopływami tych jednolitych części wód, ścieków stanowiących wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych, jest możliwe pod warunkiem wyposażenia tych obiektów w urządzenia do oczyszczania wód wykorzystanych, w zakresie BZT₅”*.

W aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry, jednolite części wód (dalej: JCWP): Grabowa do Wielinki oraz Grabowa od Wielinki do dopływu z polderu Rusko-Darłowo zostały wyznaczone jako silnie zmienione części wód, zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych do 2021 r. Obie JCWP wskazane zostały do derogacji (odstępstwo czasowe do roku 2027; brak możliwości technicznych), dla których celem środowiskowym jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Wymaganie osiągnięcia dobrego potencjału ekologicznego obejmuje utrzymanie wartości wskaźnika BZT₅ nieprzekraczających wartości granicznej dla II klasy jakości wód powierzchniowych (4,5 mg O₂/dm³ na Grabowej do Wielinki oraz 3,1 mg O₂/dm³ na Grabowej od Wielinki do dopływu z polderu Rusko-Darłowo), określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1187).

W zlewni Grabowej decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają zrzuty ze stawów pstrągowych. Wpływ ten potwierdziły wyniki przeprowadzonego bilansu jakościowego wód powierzchniowych w tej zlewni – dla wskaźnika BZT₅ zaobserwowano przekroczenia wartości granicznej dla stanu dobrego. Obliczenia bazowały na przyjęciu, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800), przyrostu wartości wskaźnika BZT₅ o 3 mg O₂/dm³ w odpływie ze stawów pstrągowych w stosunku do wartości w pobieranej wodzie.

Wyniki powyższych analiz bilansowych wskazały na konieczność zapobieżenia nadmiernemu obciążeniu w zakresie wskaźnika BZT₅ jednolitych części wód: Grabowa do Wielinki oraz Grabowa od Wielinki do dopływu z polderu Rusko-Darłowo. Mając to na uwadze, w odniesieniu zarówno do rzeki Grabowej, jak i do cieków naturalnych lub urządzeń wodnych będących bezpośrednimi dopływami tych jednolitych części wód, ustanowiono zakaz wprowadzania ścieków stanowiących wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych, bez wyposażenia tych obiektów w urządzenia do oczyszczania wód wykorzystanych, w zakresie BZT₅.

Należy tu pokreślić, że sytuacja może ulegać istotnemu pogorszeniu w przypadku występowania niżówek hydrologicznych. Potwierdzenie powyższego stanowiły przeprowadzone dodatkowe analizy bilansowe dla wartości wskaźnika BZT₅ określonej jako percentyl 90. Wykazały one wyższe i utrzymujące się na dłuższym odcinku rzeki (do 15,6 km) przekroczenia wartości granicznej dobrego stanu wód.

Zapewnienie osiągnięcia i stabilnego utrzymywania wymagań dobrego stanu wód w zakresie wskaźnika BZT₅ na całej długości rzeki wymaga skutecznej redukcji ładunków wprowadzanych zanieczyszczeń poprzez instalację urządzeń do oczyszczania wód wykorzystanych, odpływających z nowo powstających i/lub modernizowanych stawów pstrągowych.

W § 6 w ust. 2 wprowadzono odstępstwa umożliwiające korzystanie z wód bez spełnienia wymogu zawartego w ust. 1 (wyposażenia obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych w urządzenia do oczyszczania wód wykorzystanych w zakresie BZT₅), tj.: *„Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1 nie dotyczy wód wykorzystanych, odprowadzanych z istniejących, w dniu wejścia w życie rozporządzenia, obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, do końca okresu obowiązywania tego pozwolenia, jednak nie dłużej niż do dnia, w którym upływa termin osiągnięcia dobrego stanu wód, wskazany w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, o którym mowa w § 1 ust. 1 pkt 1, dla jednolitych części wód określonych w ust. 1.*

Ważne jest, że obowiązek wyposażenia w ww. urządzenia (przepis ust. 3) dotyczy tylko użytkowników, którzy nie mogą udokumentować, że w dniu wejścia w życie rozporządzenia, *ładunek zanieczyszczeń w wodach wykorzystanych, nie powoduje przyrostu BZT₅ w przekroju poniżej zrzutu w stosunku do przekroju poboru wody większego niż 1,5 mg O₂/dm³*. Analiza danych, które uzyskano od zlokalizowanych w zlewni Grabowej użytkowników stawów pstrągowych, dotyczących wielkości BZT₅ w pobieranej wodzie oraz wodzie wykorzystanej, odprowadzanej do odbiornika wykazała, że przyrost wartości wskaźnika BZT₅ nie przekracza 1,5 mg O₂/dm³.

W projekcie rozporządzenia nie wprowadzono bardziej rygorystycznych, w stosunku do określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, wymagań odnośnie przyrostu stężenia azotu ogólnego ($\Delta N_{og} = 1 \text{ mg/dm}^3$) i fosforu ogólnego ($\Delta P_{og} = 0,1 \text{ mg/dm}^3$), ponieważ analiza wyników badań jakości wody pobieranej i wód wykorzystanych, odprowadzanych ze stawów pstrągowych w zlewni Wieprzy wykazała, że stawy, dla których przyrost ΔBZT_5 nie przekraczał 1,5-2,0 mg O₂/dm³ charakteryzują się przyrostami dla N_{og} mniejszymi od 0,5 mg/dm³, a dla P_{og} mniejszymi od 0,05 mg/dm³. Takie przyrosty

zapewniają spełnienie wymagań II klasy czystości (stanu dobrego) dla tych wskaźników jakości wód na całej długości Grabowej.

Określone w §7 ograniczenie dotyczące wprowadzania ścieków do ziemi ma na celu ochronę jakości wód podziemnych w obszarach występowania płytkich poziomów wodonośnych o wysokim zagrożeniu zanieczyszczeniem pochodzącym z powierzchni terenu.

10-cioletni czas t potencjalnego dotarcia zanieczyszczeń z powierzchni terenu do wód podziemnych został uznany w „Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zlewni Wieprzy i przyległego Przymorza” (Hydroconsult Poznań 1996) za minimalny dla ochrony jakości pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego.

Sposób określenia potencjalnego czasu t dotarcia zanieczyszczeń z powierzchni terenu do zwierciadła pierwszego poziomu wodonośnego jest podany w załączniku nr 4 do rozporządzenia. Prowadzenie obliczeń jest zgodne z ogólnymi zaleceniami wyznaczenia czasu przesączania przez strefę aeracji, zawartymi w poradniku „Metodyka wyznaczania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych dla potrzeb planowania i gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy” (Ministerstwo Środowiska. Warszawa 2009 - http://www.psh.gov.pl/plik/id,4712,v,artykul_3338.pdf). Parametry wchodzące do obliczeń zostały dostosowane do warunków hydrogeologicznych czwartorzędowego piętra wodonośnego w zlewni Wieprzy (określonych w „Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zlewni Wieprzy i przyległego Przymorza”; Hydroconsult Poznań 1996).

Przykładowe wyniki obliczeń potencjalnego czasu t dotarcia zanieczyszczeń z powierzchni terenu do zwierciadła pierwszego poziomu wodonośnego:

a) Profil utworów powyżej zwierciadła pierwszego poziomu wodonośnego:

0-2 m - piaski drobnoziarniste ($M(2)=2\text{m}$; $R_{Pd}=0,20\text{m/rok}$; $w_{OPd}=0,20$)

2-6 m - żwiry ($M_z=4\text{m}$; $R_z=0,30\text{m/rok}$; $w_{Oz}=0,10$)

$M_p = M(2) + M_z = 2 + 4 = 6\text{m}$

$$t = \frac{M(2) \cdot w_{ON}(2) + \sum (M_N(>2) \cdot w_{ON}(>2))}{R_p}$$

$$R_p = \frac{\sum (M_N \cdot R_N)}{M_p} = [M(2) \cdot R(2) + M_z R_z] / (M(2) + M_z) = [(2 \cdot 0,2) + 4 \cdot 0,3] / (2 + 4) = 0,267$$

$$t = [M(2)_{Pd} \cdot w_{O(2)Pd} + M_z \cdot w_{Oz}] / R_p = [2 \cdot 0,2 + 4 \cdot 0,1] / 0,267 = 3 \text{ [lata]}$$

Czas $t = 3$ lata (< 10 lat – wprowadzanie ścieków do ziemi jest niedopuszczalne).

b) Profil utworów powyżej zwierciadła pierwszego poziomu wodonośnego:

0-2 m - piaski drobnoziarniste

2-6 m - piaski pylaste

(obliczenia – wg schematu jak wyżej)

Czas $t = 21$ lat (> 10 lat – wprowadzanie ścieków do ziemi jest dopuszczalne).

Wprowadzony w § 8 zakaz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w pasie 200 m od linii brzegu jezior ma na celu wyeliminowanie jednego z potencjalnych czynników degradacji jezior lobeliowych, które występują w obszarach Natura 2000 w zlewni Wieprzy.

Wymienione w § w 8 ust. 1. jeziora wg planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 należą do jezior lobeliowych, czyli takich, w których występuje unikatowa roślinność, a ich wody zalicza się do oligotroficznyc. Jeziora te charakteryzują się znaczną przezroczystością, niskimi stężeniami związków biogennych i są wrażliwe na dopływy zanieczyszczeń, szczególnie związków biogennych. Jeziora takiego typu zostały zaliczone do ekosystemów wymagających ochrony w ramach programu Natura 2000 (siedlisko przyrodnicze 3110), ze względu na rzadkość ich występowania. Pomorze i Bory Tucholskie stanowią regiony Polski, w których tego typu ekosystemy zachowały się w mało zmienionej formie. Dopływ zanieczyszczeń z dowolnego źródła został, w planach zadań ochronnych obszarów Natura 2000, uznany za jedno z podstawowych zagrożeń dla wymienionych jezior. Zapewnienie ochrony przed wzrostem zawartości związków biogennych daje możliwość uniknięcia przekształcenia ekosystemów jezior i zachowanie jednego z istotnych walorów przyrodniczych regionu. Należy więc dążyć do możliwie największego ograniczenia możliwości dopływu zanieczyszczeń do tych jezior.

Zgodnie z Rozporządzeniem nr 3/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego jeziora lobeliowe, które stanowią jednolite części wód powierzchniowych, zostały zaliczone do jezior priorytetowych pod względem ochrony (§4 ust. 2 oraz Załącznik 5 w/w Rozporządzenia). Dla jezior takich zdefiniowano szereg ograniczeń mających na celu przeciwdziałanie dopływowi zanieczyszczeń antropogenicznych (§15 Rozporządzenia nr 3/2014 Dyrektora RZGW w Szczecinie). W niniejszym rozporządzeniu uwzględniono jeziora niestanowiące JCWP a zakres ograniczeń dostosowano do zapisów ustanowionych planów zadań ochronnych (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 6 maja 2014 r.; Dz. Urz. Woj. Pomorskiego poz. 1847 i Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 2098 oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 6 grudnia 2013 r.; Dz. Urz. Woj. Pomorskiego poz. 4713).